

Ali je privatizacija državnih podjetij prava pot?

Povzeto po PLANET SIOL.NET, avtorjev Davida Kosa in Aleksandra Kolednika

Iz peticije ZA privatizacijo, ki je do ponedeljka, 19. januarja, do 22. ure zbrala 6.652

podpisnikov:

– Zaradi državnega lastništva je slovensko gospodarstvo talec politike, slovenska podjetja v večinski državni lasti pa so po vseh pomembnih vidikih poslovanja mnogo slabša od primerljivih zasebnih podjetij; umik države iz gospodarstva pomeni, da bo to raslo hitreje, ustvarilo več priložnosti in več delovnih mest,
– zasebna podjetniška pobuda in prosti trg sta učinkovitejša od političnega podjetništva in uradniškega centralnega planiranja ter vodita k večji blaginji za vse,
– koristi privatizacije, ki je dolgoročno dobra za Slovenijo, so politična stabilnost, gospodarska rast in splošna blaginja.

Iz peticije PROTI razprodaji, ki je do ponedeljka, 19. januarja, do 22. ure zbrala 12.206 podpisnikov:

– Gospodarskih razlogov za razprodajo ni. Finančna sredstva, pridobljena z dosedanjimi zadolžitvami, zadoščajo za odplačevanje dolgov.

Govorjenje o strateškem partnerstvu in strateških lastnikih je nesmiselno. Partnerstva sklepajo enakopravni subjekti. Ko podjetje prodamo, postane lastnina kupca. Zaveze o ohranitvi delovnih mest so le metanje peska v oči; kupec bo zaposlenost prilagajal maksimiranju dobička, kar je normalno.

– Učinki prodaje podjetij multinacionalkam niso pozitivni, kar potrjujejo empirične študije in dogajanja v gospodarstvih, ki so prodala vse, kar se je dalo prodati. Med krizo je prav zaradi prodaj podjetij pred tem iz nekdanjih socialističnih držav letno odtekalo 40 milijard evrov.

Privatizacija je vroč kostanj, ki Slovence razdvaja že vrsto let. Tudi zdaj ni nič drugače. Bolj kot prodaja pa tokrat bode v oči razprodaja državnega premoženja, saj po mnenju nekaterih prodajamo na silo, pod časovnim pritiskom in brez načrta. Zaradi privatizacije je vse bolj čutiti tudi nemir v koaliciji, kjer se mnenja partneric o nadaljevanju prodaje 15 podjetij s seznama razhajajo.

Potem ko je konec lanskega leta podpredsednik prve demokratične vlade **Jože Mencinger** s podpisniki predstavil peticijo proti razprodaji državnega premoženja, se ji je minuli teden zoperstavila peticija za privatizacijo gospodarstva, ki sta jo med prvimi podpisala nekdanja ministra **Janez Šušteršič** in **Žiga Turk**. V pričujočem sestavku prvo zagovarja poslanec **Luka Mesec**, drugo pa član Državljanske liste **Jaka Šoba**. Soočili smo njune poglede na državno lastništvo podjetij.

Debata o privatizaciji prehaja v drugo generacijo, njena predstavnika sta tudi vidva. Ali imate namen to debato s svojimi somišljeniki pripeljati do konca ali pa bomo morali čakati še na eno generacijo, da jo konča?

Jaka Šoba: Jaz upam, da se bo ta debata končala z našo generacijo. Nobeni generaciji več ne privoščim te debate, ker je neproduktivna.

Luka Mesec: Sposodil si bom misel francoskega ekonomista Thomasa Pikettyja, ki je avtor knjižne uspešnice Kapital v 21. stoletju. Ta med drugim pravi, da se razprava o oblikah lastnine še začne. S tem stališčem se močno strinjam. Zgodovina se je zadnjih 30 let resda pomikala v prid privatne lastnine, a se je ta izkazala za neučinkovito. Trenutna kriza kapitalizma je tudi kriza privatnega lastništva, zato ne pričakujem konca debate. Nasprotno, pričakujem še začetek resnih pogovorov o alternativah organizacije lastniških odnosov in organizacije družbenega življenja, ki mora onkraj lažne dileme državna – privatna lastnina.

Doslej je bila debata o privatizaciji namenjena nabiranju političnih točk. Oba že imata politične izkušnje. Kako boste ravnali v primeru neuspeha v tej debati, če bo zmagala nasprotna stran?

Jaka Šoba: Jaz v politiki ostajam aktiven. Ena izgubljena bitka še ne pomeni, da si izgubil vojno. Če bi deloval tako, da bi se ob prvi debati o privatizaciji, ki smo jo izgubili, iz politike umaknil, potem me v politiki ne bi bilo več.

Luka Mesec: Kot sem rekel, ne pričakujem "konca" razprave. To si želijo zagovorniki privatizacije, ki še vedno verjamejo, da se je zgodovina končala leta 1991, kot je takrat razglasil Francis Fukuyama. Mi menimo, da je trenutna kriza konec tega konca zgodovine in da se razprava šele začne. Razpravo smo odprli s polemiko o privatizaciji in njenih posledicah, nadaljevali pa jo bomo na vse konkretnější ravni.

V kratkem bomo predlagali reformo Slovenskega državnega holdinga, podali pa bomo predloge za izboljšanje poslovanja v državnih podjetjih, o delavskem so- in samoupravljanju. Debate torej ne vidim zgolj kot enoznačne debate med nasprotniki in zagovorniki privatizacije, ampak kot širšo razpravo o lastnini, upravljanju in prihodnjem razvoju slovenske družbe.

Zakaj ravno peticija?

Jaka Šoba: Če pogledamo stanje na politični ravni, ima privatizacija večinsko podporo. Zares ji nasprotuje le Združena levica, tudi v DeSUS so se oglasili, kar pomeni, da ne glede na ideološke razlike med strankami tako v koaliciji kot v opoziciji obstaja podpora privatizaciji, pri enih bolj, pri drugih manj, vendar mislim, da se o 15 podjetjih s seznama za prodajo kar vsi strinjajo, naj se privatizirajo. Mi pa smo hoteli pokazati, da ni samo politika tista, ki zagovarja privatizacijo, ampak da tudi v delu civilne družbe obstaja soglasje o tem, da je privatizacijo treba izvesti, da ne obstaja samo tisti vidik, ki ga prikazuje Združena levica, ampak da obstajajo tudi ljudje, ki so za privatizacijo in niso nujno povezani s politikom.

Sam sem podpisal peticijo iz povsem pragmatičnega razloga. Če imamo za sabo 40 let družbenega upravljanja, ki je propadlo, in če imamo 20 let državnega upravljanja, ki se je izkazalo za neoperativno, je čas, da rečemo: "OK, to ne deluje, poskusimo nekaj drastično novega." Jaz verjamem, da bo delovalo. Ali imam prav, pa bo sodila zgodovina.

Luka Mesec: To morate vprašati pobudnike, torej Jožeta Mencingerja in tednik Mladino. Mi smo namreč peticijo zgolj podprli. Podprli pa smo jo zato, da bi vladi predstavili mnenje javnosti in stroke o privatizaciji. Doslej je namreč vlada vztrajala pri "nujnosti" privatizacije. Tako premier Miro Cerar kot finančni minister Dušan Mramor sta obiskala Bruselj in Berlin. Tam so jima evropski in nemški veljaki povedali, da pričakujejo nadaljevanje privatizacije. Vlada, ki se jih očitno boji, pa zdaj zaradi strahu pred njimi poskuša z grožnjami s sankcijami in podobnim vplivati na javno mnenje v Sloveniji.

S peticijo smo dokazali, da se slovensko javno mnenje ne sklada s slišanim v tujini. Če vlada govori o kredibilnosti, ki bi jo morala obdržati do tujih centrov moči, v ZL postavljamo obratno tezo. Kot izvoljena predstavnika ljudstva morata predvsem ohranjati kredibilnost do tistih, ki so ju izvolili na te položaje, torej do prebivalcev in prebivalcev Republike Slovenije. Čeprav je Miro Cerar v intervjuju na RTV SLO prejšnji teden priznal, da je privatizacijski seznam 15 podjetij pripravljen nestrateško in brez premisleka, vztraja, da je treba privatizacijo nadaljevati, s čimer je jasno povedal, za kredibilnost do koga ga skrbi.

Kako si zamišljate ekonomsko politiko države in delovanje gospodarstva?

Jaka Šoba: Zagovarjam čim manj vpletanja v gospodarstvo. Da se trgom dovoli, da čim več naredijo sami, da se ljudem pusti čim večji del denarja, ki ga zaslužijo, in da sami odločajo, kaj bodo z njim naredili. To pomeni nizke davke, podjetniško pobudo in minimalno regulacijo na področjih, kjer vemo, da ima trg pomanjkljivosti.

Luka Mesec: Slovenija potrebuje strategijo razvoja države. Ta mora določiti, kaj so strateške panoge in kako bo organizirano poslovanje v teh panogah ter katera bodo nosilna podjetja razvoja, v katera bo država strateško usmerjala naložbe. Tako moramo preiti iz dozrajšjega stihijskega razvoja družbe, ki nas "razvija v nerazvitost", kot bi rekel Samir Amin, v model strateške koordinacije gospodarstva.

Ob tem je treba poslovanje podjetij organizirati tako, da zaposleni v njih dobijo odločilno besedo, in demokratično reformirati državo, da je ne bodo več vodili lobiji in skupine vpliva. Treba je uresničiti 3. člen ustave, ki pravi: "V Sloveniji ima oblast ljudstvo."

Kako je s financiranjem vaših akcij?

Jaka Šoba: Iz lastnega žepa. Kolikor smo imeli do zdaj stroškov, ni jih bilo veliko, je bilo vse v glavnem iz žepa pobudnikov. Ko pride račun, se dogovorimo, kdo bo plačal. Mogoče kdo reče, da bo častil, ali pa si razdelimo. Trenutno v projektu sodeluje pet društev. Nimamo nobene podpore iz ozadja. Ljudje bi želeli prispevati denar, pa nimamo niti računa, na katerem bi zbirali sredstva.

Luka Mesec: Z akcijo sami nismo imeli nobenih stroškov.

Kako vidite vlogo medijev v debati o privatizaciji in kako medijsko podporo akcijam, ki jih vodite?

Jaka Šoba: Pravzaprav nas je presenetilo, da so nas mediji precej dobro sprejeli. Akcija je bila v vseh medijskih hišah kar dobro povzeta, ni bilo pretiranega "spinanja", samo v enem časniku so poudarili, da so se v peticiji pojavila imena, ki nimajo zveze z realnimi osebami, kar pa se pojavlja v obeh peticijah. To smo očistili, kolikor je bilo mogoče, ampak ko imaš 3.500 podpisov v nekaj urah, je to težko tako hitro čistiti, da ne bi bilo res nobene pomanjkljivosti.

Luka Mesec: Mediji so v tej debati zagotovo odločilen dejavnik. Večino slovenskega javnega mnenja ustvarita dve največji televiziji, nekaj dodajo še največji časopisi. Njihov način predstavljanja problematike bo izoblikoval javno mnenje. Pri tem se postavlja vprašanje neodvisnosti medijev, ker so tako rekoč vsi lastniško ali politično povezani z vplivnimi skupinami. Pri prikazovanju objektivne slike bodo imeli težko nalogo. Doslej so mediji večinoma sledili neoliberalnim mantram o škodljivosti državne lastnine. S selektivno obravnavo tem usmerjajo tisto, čemur popularno rečemo "zdrav razum", natančneje pa ideologija, kar daje odločilno prednost političnim zagovornikom privatizacije. Tem svojih trditev ni treba utemeljevati, saj so sprejete kot "zdravorazumske", zato so z medijsko podporo vedno korak pred nasprotniki.